

Visnyk of Dnipropetrovsk University.
Ser. World Economy and International Economic Relations
Visnyk Dnipropetrovskogo Universytetu.
Ser. Svitove Gospodarstvo i Mizhnarodni Ekonomichni Vidnosy'ny'
Вестник Днепропетровского университета.
Сер. Мировое хозяйство и международные
экономические отношения
Visn. Dnipropetr. Univer. Ser. Svitove Gospodarstvo
i Mizhnarodni Ekonomichni Vidnosy'ny'. 2017, 9 (25), S. 59–69
doi 10.15421/181705

ISSN 2409-9228 (print)

www.dnu-wej.dp.ua

УДК 339.92
JEL: F01; F29

Article info
Received
20.12.2016
Received in
revised form
21.01.2017
Accepted
30.01.2017

O. V. Pyroh, Y. S. Maksymchuk*

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF GLOBAL CITIES: SCIENTIFIC APPROACHES TO DEFINING THE ESSENCE

The article is presented the conceptual approaches to defining the essence of global cities based on economic, political, ideological, procession and logistic views. The global city consider the nature of the position of system approach that allows, on the one hand, to define its role in global system, on the other – to provide the elements that contribute to the effective functioning of global cities in the modern global economy.

The purpose of the article is to research the contemporary conceptual approaches, to defining the essence of the global city and the rationale for a systematic approach.

During the research was used such methods as scientific abstraction and axonometry.

Systematization of conceptual approaches to the definition of “global city” allowed to determine their totality. Economic approach considers global city as such where the focus is economic processes and management. Within the policy approach the global city considers as national center that guides international forces and influence towards national interests. The ideological approach provides the idea to describe the city as a global “center of power” and “decision making, which does not necessarily reflect to the capital”. Another approach defined as process, within which a basis the impact of the current global actions and movements. The next approach should be defined as logistics, which laid the basis for the concept of forming various global flows.

The article proposed to apply a systematic approach to the definition of “global city” as a set of related elements that interact with each other on the principles of holism, emerdzhentnosti and dialectical development.

Key words: global city, category, conceptual approaches, economic approach, political approach, ideological approach, procession approach, logistics approach, system approach.

O. B. Пирог, Я. С. Максимчук

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ: НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ

Систематизовано концептуальні підходи до визначення сутності глобального міста, які базуються на економічному, політичному, ідеологічному, процесійному та логістичному поглядах. Запропоновано розглядати сутність глобального міста з позиції системного підходу, що дозволяє, з одного боку, визначити його роль у мегасистемі, а з іншого – виділити елементи, які сприяють ефективному функціонуванню глобальних міст у сучасній світовій економіці.

* Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна;
E-mail: yaroslava.s.maksimchuk@lpnu.ua

Ключові слова: глобальне місто, категорія, концептуальні підходи, економічний підхід, політичний підхід, ідеологічний підхід, процесійний підхід, логістичний підхід, системний підхід.

О. В. Пирог, Я. С. Максимчук

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ГЛОБАЛЬНЫХ ГОРОДОВ: НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ

Систематизированы концептуальные подходы к определению сущности глобального города, основанные на экономическом, политическом, идеологическом, процессуальном и логистическом взглядах. Предложено рассматривать сущность глобального города с позиции системного подхода, позволяющего, с одной стороны, определить его роль в мегасистеме, а с другой – выделить элементы, которые способствуют эффективному функционированию глобальных городов в современной мировой экономике.

Ключевые слова: глобальный город, категория, концептуальные подходы, экономический подход, политический подход, идеологический подход, процессуальный подход, логистический подход, системный подход.

Постановка проблеми

Активізація процесів глобалізації, що відбувається останнім часом, викликає підвищену увагу науковців та практиків до проблем формування та використання механізмів управління цими процесами з метою підвищення їх раціональності та ефективності. У таких механізмах провідну роль займає такий суб'єкт як глобальне місто, яке виконує низку функцій. По-перше, глобальне місто концентрує управлінський та фінансовий капітали. По-друге, глобальне місто є центром інноваційно-інвестиційних ініціатив, які дозволяють впроваджувати передові технології бізнесу. По-третє, глобальне місто приваблює найбільш мобільну, освічену та прогресивну частину трудових ресурсів, формуючи світові ринки робочої сили.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема категоріального наповнення глобального міста знайшла достатньо широке висвітлення в світових наукових публікаціях. Так, вагомих внесок у цій сфері було здійснено закордонними вченими: М. Кастельс, С. Сассен, Р. Сміт, Аарон Ренн, П. Тейлор та Дж. Фрідман.

Визначення не вирішених раніше частин загальної проблеми

Одним з мотивуючих факторів, який визначає розвиток глобального міста, є інвестиції в людський капітал, оскільки пропонує високу оплату за високопродуктивну та креативну працю. Все це зумовлює необхідність проведення досліджень щодо концептуальних підходів до визначення сутності глобального міста та їх подальшого розвитку.

Формулювання мети

Разом з тим, світова та вітчизняна наукова думка обходить увагою систематизацію концептуальних підходів до дефініції глобального міста, що суттєво обмежує напрямки досліджень.

Метою статті є дослідження сучасних концептуальних підходів до визначення сутності глобального міста та обґрунтування доцільності застосування системного підходу. У процесі дослідження були застосовані такі методи як наукова абстракція та аксонометрія.

Виклад основного матеріалу

Глобальне місто носить глобальний характер і має вирішальне значення, будучи не лише місцем координування, а й умовою виробництва інноваційних продуктів та надання спеціалізованих по-

слуг, необхідних бізнес-організаціям, розташованим по всьому світу. Послуги, інновації й фінансові блага є тими товарами, що їх продукує глобальне місто. Глобальні міста конкурують одне з одним, але водночас представляють собою взаємозалежну систему, частково ізольовану від тих країн, де вони знаходяться.

С. Сассен, Дж. Біверсток, Р. Сміт та П. Тейлор визначають «глобальне місто» як особливі постіндустріальні виробничі території, де інновації разом із послугами й фінансами є невід'ємною частиною недавньої реструктуризації світової економіки, нині широко відомої як глобалізація.

До головних ознак глобальних міст відносять:

- їх перетворення на центри управління та формування політики світової економіки (Вашингтон);
- можливість таких міст виступати глобальними фінансовими центрами, центрами надання спеціалізованих послуг (юридичних, рекламних тощо), які більше за виробництво впливають на економічний розвиток, і провідними глобальними товарними ринками (Лондон); а також місцем розташування індустрії розваг, включаючи мистецтво, моду, телебачення, потужні медіа-організації та телекомунікаційні компанії міжнародного значення (Лондон, Нью-Йорк);
- здатність приваблювати й розміщувати на своїй території штаб-квартири транснаціональних корпорацій, великих національних й іноземних компаній (у Токіо знаходиться 17 із 100 провідних корпорацій, у Нью-Йорку – 11), а також більшість провідних неурядових і міжурядових організацій (Нью-Йорк).

Отже, глобальними містами є міські конгломерати, через які розповсюджується вся економічна активність (фінансові відносини, міжнародна торгівля, політична потужність, новітні технології, організація спортивних мегазаходів) у світі. У той же час світове місто означає його вдале розташування в стратегічно важливому місці планети. Місто потрібно вважати світовим, якщо в ньому добре налагоджена торгівля, що зумовлено більшою мірою географічними чинниками, аніж економічними, та історичним розвитком; а також глобальним, якщо там широко застосовуються інформаційні технології (табл. 1).

Можна стверджувати, що більшість глобальних міст сформувалася на основі функціонування світових, які здавна були центрами міжнародної торгівлі. Найкращими прикладами світових міст є Салоніки (Греція), Калінінград (Росія), Александрія (Єгипет).

З точки зору періодизації появи та розвитку глобальних міст існує два підходи:

- один, який підкреслює довготривалу роль міст як пунктів базування для глобальних економічних потоків;
- інший, який робить наголос на історичній специфіці утворення сучасних моделей глобальних міст. І поки ми віримо у сумісність цих підходів, фактично вони призвели до достатньо відмінних шляхів дослідження.

Таблиця 1. Спільні та відмінні риси між «глобальними» та «світовими містами» *

Спільні риси	Відмінні риси
<ul style="list-style-type: none"> - функціонують у глобалізованому середовищі; - є центрами міжнародної торгівлі, культури, потужної політичної діяльності, освіти; - використовуються глобальним капіталом як «базові точки» для організації виробництва і ринків. 	<ul style="list-style-type: none"> - світові міста є первинними, а глобальні – вторинними, тобто більшість глобальних міст сформувалася на основі функціонування світових; - формування світових міст зумовлено історичними чинниками, географічними факторами, розвитком торгівлі; тоді як глобальних міст – розвитком фінансового сектору, сектору послуг й індустрії розваг, інноваціям та інформаційним технологіям; - глобальні міста слугують центрами не лише політичної могутності, освіти, культури і торгівлі, а й зосередженням представників національних урядів, штаб-квартир міжнародних компаній і організацій, а також розвитку фінансових відносин, професійної діяльності у медицині, юриспруденції тощо, інформаційних технологій.

* Джерело: сформовано авторами.

З одного боку, деякі урбаністи наполягають на тому, що глобальні міста є віковим феноменом. Ця позиція сильно виражена в роботах таких вчених, які досліджували глобальне місто: Джанет Абу-Лугод, Ентоні Кінг, Майкл Тімберлейк і Крістофер Чейс-Дун. Ці вчені систематично досліджували довгострокову структурну та історичну основу для процесу формування глобального міста і доводили, що міста вже давно слугували в якості вузлових точок у рамках великомасштабних економічних систем як до, так і протягом всієї історії капіталістичної індустріалізації.

Деякі з найбільш впливових робіт у цьому дослідженні були розроблені вченими, які поєднували методологію вивчення довгострокових, макрогеографічних змін у традиціях французької школи з теоретиками «світової системи», такими як Іммануїл Валерстайн. Наприклад, Чейс-Дун доводить, що межі світової системи і системи світових міст тісно взаємопов'язані, принаймні, з 800 року.

Важливим аспектом цієї роботи, яка базується на історичній компоненті, є акцентування на «міській спеціалізації», поняття, що було переформульоване у 1980-х, щоб описати розвиток міських центрів у глобальній системі міст.

Другий, альтернативний підхід до періодизації формування глобального міста зазначає унікальність сучасних глобальних міст відповідно до їх ролі як основних точок для якісно нової формації глобального капіталізму. Вчені, які працювали над своїми дослідженнями у цій традиції, підкреслювали появу системи глобалізованого міста до конкретних форм всесвітньої капіталістичної перебудови, які почали розгортатися в 1970-х роках. Ця течія дослідження з'явилася у відповідь на дві переплетені трансформації: перша – кінець американо-фордистсько-кейнсіанської гегемонії,

яка спричинила кризу післявоєнної структури накопичення та державного регулювання по всій північно-атлантичній зоні, і, по-друге, розвиток NIDL (нового міжнародного поділу праці) в 1970-х, який спричинив за собою зростаючу індустріалізацію раніше периферійних держав і, одночасно, інтенсивний процес індустріальної реструктуризації в колишніх осередках глобального капіталізму.

Відповідно, другий підхід до аналізу формування світового міста інтерпретує це дослідження в якості ключового просторового вираження нових форм накопичення капіталу, які були об'єднані з 1970-х років. Це означає, що поки особливі глобальні міста з'являються як командні та управляючі центри нової перебудованої світової економіки (Renn, 2012), інші міста також є близьким аналогом, глобально-індукованими формами політично-економічної та просторової перебудови.

Здійснивши систематизацію сучасних концептуальних підходів до визначення сутності «глобальне місто», можна виділити основні підходи, що переважають на сьогоднішній день: економічний, політичний, ідеологічний, процесійний, логістичний та системний.

Найбільш поширеним є економічний підхід, з позиції якого відомий англійський містобудівник, урбаніст та географ П. Холл визначає «глобальні міста» як «певні великі міста, в яких проводиться абсолютно непропорційна частина найважливішого бізнесу в світі» (Hall, 1984). П. Холл стверджує, що «економічне життя світу буде зосереджене в декількох великих інформаційних центрах», а саме: Лондон, Париж, Рандстад (Амстердам, Роттердам, Гаага і Утрехт) Голландія, Рейн-Рур (конгломерат міст у федеральній землі Північна Рейн-Вестфалія (Німеччина)), Москва, Нью-Йорк і Токіо. На думку П. Холла, глобальні міста – це міста інтенсивного приросту населення, централізованої політичної сили й основних комерційних, фінансових і транспортних функцій (Hall, 1984).

Економічний підхід розвиває Д. Хінан у науковій праці «Глобальні міста завтрашнього дня», в якій сформував та розкрив «феномен глобального міста» (Heenan, 1977) та запропонував термін «глобальне місто» для урбаністичних досліджень. Він вбачав розвиток глобальних міст з позицій глобалізації та регіоналізації ТНК. З точки зору Д. Хінана, ТНК створили потребу для глобальних міст як результат їх самоорганізації на регіональному рівні.

Р. Сміт (Smith, 2014) у своїх публікаціях стверджує, що «по суті, ідея того, що деякі міста діють як центри «висококонцентрованих команд» для глобалізації господарської діяльності», що в подальшому знайшли розвиток у наукових працях С. Сассена та Дж. Фрідмана, є особливою спадщиною, яка впливає з робіт С. Геймера (Humer, 1972).

С. Геймер запропонував принцип відповідності, згідно з яким централізація управління в межах ТНК відноситься до централізації контролю в міжнародній економіці. С. Геймер стверджував, що поява ТНК сформувало тенденцію до прийняття рішень на високо-

му корпоративному рівні з метою централізації в декількох ключових містах, тому світові основні міста – глобальні міста – мають стати основними центрами високорівневого стратегічного планування (Нумер, 1972). С. Геймер передбачив появу урбаністичної ієрархії з централізацією високорівневого прийняття рішень в декількох ключових містах розвинених країн, оточених рядом регіональних субміст (міст – супутників).

У 1981 р. відомий американський вчений Р. Коен у своїй статті «Новий міжнародний поділ праці, ТНК та міська ієрархія», підготовленої під час роботи в департаменті економіки при Новій школі соціальних досліджень, розвинув тези С. Геймера щодо розвитку глобальних міст. Р. Коен запропонував радикально нове розуміння міських систем, що ґрунтується на обширних даних про схеми (паттерни) ТНК, які є локально мінливими, і передбачає їх (міські системи) радше глобальною, ніж національною павутиною з'єднання (Brenner et al., 2006). Він підкреслює домінування передових виробничих послуг у декількох ключових містах і зазначає, що «глобальні міста діють як центри корпоративного контролю та координації для нової міжнародної системи» (Cohen R.V., 1981). Іншими словами, декілька глобальних міст здійснюють стратегічний контроль над глобальною економічною системою.

Паралельно з Р. Коеном у 1982 р. теорію глобального міста розвивали Дж. Фрідман та Г. Вульф, які стверджували, що «світові міста є центрами управління глобальної економіки» (Friedmann et al., 1982). У 1986 р. Дж. Фрідман продовжує самостійно розвивати свою знамениту «світову ієрархію міст» після винаходу «напівпериферій» І. Валлерстайна, який класифікував 30 міст світу за групами (1) як первинні або вторинні, та (2), які знаходяться або в ядрі, або в напівпериферії світової економіки з внутрішньою структурою домінування або субдомінування (Friedmann, 1986).

Сім основних тверджень утворюють локус гіпотези Фрідмана стосовно глобального міста. По-перше, структурні зміни в містах пов'язані із «формою та ступенем інтеграції міста у світову економіку». У рамках цього фактора, Фрідман відзначає вплив «ендогенних умов», таких як національна політика щодо імміграції, політики стосовно Південної Африки, і посилюючись на Ентоні Кінга, «просторові закономірності історичного накопичення», тут беруться до уваги історичні передумови розвитку міст та їх істотний вплив на наступні події. По-друге, деякі міста функціонують частково в якості інструментів «глобального капіталу», які використовуються, як «точки базування в просторовій організації та артикуляції виробництва і ринків». Зв'язки, створені такими умовами, організують міста в «складну просторову ієрархію». По-третє, функції «міст світу» проявляються в «структурі і динаміці їх виробничих секторів та зайнятості населення». Фундаментально Фрідман припускає, що концентрація корпоративної штаб-квартири, міжнародних фінансів, глобальних транспортних комунікацій і бізнес-послуг на високому рівні сприяють економічному зростанню як для працівників висо-

кого рівня, так і для найманих робітників низького рівня (побутового обслуговування, допоміжного персоналу для верхнього рівня білих комірців у вищезгаданій галузі), але і діють ідеологічно як мегаполіси – Нью-Йорк, Лос-Анджелес та Париж, що є центрами виробництва і поширення інформації, новин, розважальних та інших культурних артефактів. Крім того, оскільки такі території спричиняють посилення імміграції, неформальна економіка розширюється, так як його формальний аналог не може поглинути їх. Ця позиція пов'язана із ще одним аспектом глобального міста – його роль як кінцева точка маршруту для мігрантів та іммігрантів.

Останні три гіпотези Фрідмана зосереджуються безпосередньо на транснаціональних економічних потоках і їхньому подальшому просторовому впливу та впливу на міське населення. По-перше, глобальні міста забезпечують місце для «концентрації і накопичення міжнародного капіталу». У той час, як деякі країни і міста отримували вигоди від такого розвитку подій, в інших – такі події сприяли зростанню міжнародного боргу, котрий в кінцевому рахунку зруйнував їхні міжнародні позиції. По-друге, для свого економічного зростання глобальні міста ілюструють суперечності індустріального капіталізму, найбільш помітними з яких є просторова та класова поляризація. Розпад об'єднаної зайнятості і заміна її необ'єднаним особистим / побутовим обслуговуванням (прислуга, бутики, ресторани, розважальні центри) і низькооплачуване виробництво (електроніка, одяг, готові продукти) додатково поляризує дохід і простір. Під таким тиском кількість працівників із середнім рівнем доходу може демографічно скоротитися. І, нарешті, витрати на статус світового міста часто переважає «податковий потенціал держави», що призводить до продовження фіскальної і соціальної кризи, що затьмарює муніципальні органи влади. Економічна інфраструктура є базою транснаціонального капіталу і суспільного відтворення за підтримки еліт і служить в якості домінуючої сили в державній політиці. Таким чином, «тягар капіталістичного накопичення систематично зміщується до політично слабких, найбільш неорганізованих верств населення». Поліцейські репресії в ім'я корпоративних і державних інтересів сприяють подальшій маргіналізації бідних жителів (Friedmann et al., 1982).

С. Сассен у своєму нео-марксистському дослідженні (1991 р.), яке стало кульмінацією її емпіричних досліджень, пов'язувала полівузлову світову економічну систему з такими глобальними містами, як Нью-Йорк, Лондон та Токіо в якості ключових міст у процесі глобалізації (а не урбанізації), що переважно поширилася по тріумвірату Північна Америка – Західна Європа – Азія. С. Сассен (Sassen, 2001) виділила такі основні характеристики глобального міста:

- командно-контрольні точки в організації світової економіки;
- ключові місця та ринки для провідних видів промислової діяльності в поточному періоді, які надають фінансові та спеціалізовані послуги для фірм;
- основні ділянки виробництва для цих видів промислової діяльності, включаючи генерування інновацій.

Ці характеристики підкріплюють тезу «соціальної поляризації» С. Сассен – скорочення міста до двох популяцій: одна – все більш (повноводна) збагачена, насичена, інша – загрузла в робочих місцях низького рівня обслуговування.

Другим концептуальним підходом виділено політичний, за яким П. Холл розглядає глобальні міста в якості національних центрів, які направляють міжнародні сили та вплив в бік національних інтересів (Hall, 1984).

Ідеологічний підхід, який за думкою одного з найвизначніших європейських мислителів ХХ ст., французького соціолога та філософа, теоретика неомарксизму А. Лефевра, передбачає застосування терміну «глобальне місто» в межах ідеології маоїзму. А. Лефевр розвивав цю ідею з метою охарактеризувати глобальне місто як «центр сили» і «центр прийняття рішень, який не обов'язково збігається з капіталом» (Lefebvre, 2009).

Процесійний підхід формується під впливом сучасних глобальних акцій та рухів. Так, у 1996 р. відомий американський соціолог іспанського походження М. Кастельс у своїх працях підкреслював, що сила глобального міста мобілізується через мережі глобалізації; основний акцент робить на глобальному ракурсі більше, ніж на місто як місце глобалізації (Castells, 1989). Він розглядає глобальне місто не як місце (територію), а як процес. Це процес, який з'єднує сучасні послуги, центри виробництва та ринки в глобальну мережу.

В основу логістичного підходу закладена концепція формування різноманітних світових потоків. Так, розвиваючи ідеї Фрідмана, у 2004 р. англійський професор географії П. Тейлор у своїй праці «Всесвітня міська мережа: глобальний міський аналіз» розпочав свої дослідження у сфері глобалізації та глобальних міст (Taylor, 2001) та став одним із основних ініціаторів створення групи Global and World Cities (GaWC, 2012). Основним твердженням, яке оголошене в якості основного фундаменту GaWC та на яке Тейлор акцентує увагу в наукових працях, є наступне: «Світ... є містом-центром світових потоків на відміну від більш звичного розуміння світу з кордонами» (Smith, 2014). Це означає, що світова карта повинна бути сформованою на засадах сильних позицій міст і саме цим займається Тейлор та інші дослідники в GaWC (Taylor, 2004).

Класифікація глобальних міст була викладена в GaWC Research Bulletin, де міста ранжуються на основі їх зв'язку за допомогою чотирьох «передових виробничих послуг»: бухгалтерський облік, реклама, банківська справа/фінанси і законодавство. Для класифікації міст за рівнями інтегрованості до світової мережі міст використовуються показники зв'язності (GaWC, 2012).

Спеціалісти GaWC виділяють наступні категорії світових міст:

Альфа++ : у всіх дослідженнях Лондон і Нью-Йорк чітко виступають як більш інтегровані до світосистеми ніж інші міста і складають свій власний найвищий рівень інтеграції;

Альфа+: інші високоінтегровані міста (Сянган, Париж, Сінгапур, Шанхай, Токіо, Пекін, Сідней, Дубай), які доповнюють Лон-

дон та Нью-Йорк, у значній мірі заповнюють потреби у вищих послугах Азійсько-Тихоокеанський регіон;

Альфа та Альфа-: інші важливі світові міста (Москва, Франкфурт, Варшава, Нью-Делі тощо), які з'єднують найбільші економічні регіони і держави зі світовою економікою;

Бета (три субкатегорії): це важливі світові міста (Рим, Київ, Бейрут, Карачі, Ріо-де-Жанейро, Найробі, Софія тощо), які сприяють встановленню зв'язків їх регіону або держави зі світовою економікою;

Гамма (три субкатегорії): це можуть бути світові міста (Загреб, Ісламабад, Глазго, Коломбо, Алжир, Краків тощо), які з'єднують менші регіони і країни зі світовою економікою, або важливі світові міста, чиєю основною функцією не є надання передових виробничих послуг;

Міста із достатнім рівнем послуг: це міста, які не є світовими містами за визначенням, але мають достатній рівень послуг, щоб не бути відверто залежними від світових міст. На цьому рівні інтеграції поширені дві спеціалізовані категорії міст:

- менш важливі столиці (Нассау, Дакка, Мінськ тощо);
- традиційні центри промислових регіонів (Лілль, Більбао, Ліверпуль, Нашвілл тощо).

Наведена класифікація глобальних міст була базовою при дослідженні оцінювання стабільності розвитку глобальних міст та визначенні їх позицій в глобальній економіці.

Такий підхід підтримує та розвиває і американський урбаніст А. Ренн, один із редакторів журналу City Journal, основна місія якого – сприяти процвітанню сучасних міст в реаліях XXI століття. Ренн пропонує відмовитись від колишніх стереотипів та прийняти нові стратегії, що засновані на прогресивному плануванні, економічному та брендинг принципах. Глобальні міста він пропонує визначати на основі наступних факторів (Renn, 2012):

1. Надання спеціалізованих послуг для виробництва. На думку Ренна, цей фактор залишається особливо важливим. Оскільки навички є спеціалізованими і підлягають кластеризації економіки; міста, які концентруються на цих функціях, мають стійку конкурентну перевагу, особливо в дуже важливих сферах діяльності. Міста з високою концентрацією діяльності в цих сферах можуть генерувати виробництво та отримувати дохід значно вище середнього на одного працівника.
2. Економічні гіганти. Тобто, це досить простий, але важливий погляд, який просто відображає деякі показники міста, такі як, наприклад, ВВП.
3. Міжнародний шлюз. Це заходи, які показують важливість участі міста у міжнародних потоках людей і товарів. Прикладами можуть слугувати дані пасажирських та вантажних авіаперевезень.
4. Політичний та культурний центр. Важливу відмінність, мабуть, тут потрібно зробити між центрами, які можуть бути велики-

ми, але в першу чергу національного або регіонального значення, та тими, які мають дійсно міжнародне значення. Наприклад, існує безліч медіа-центрів по всьому світу, але лише декілька з них віщують на глобальному рівні: BBC, CNN тощо.

Ускладнення світових процесів та їх вплив на глобальні міста викликають необхідність застосування системного підходу до визначення сутності «глобальне місто».

Системний підхід пропонує розглядати поняття глобального міста як сукупність пов'язаних елементів, які між собою взаємодіють на засадах холізму та емерджентності розвитку. При цьому, глобальне місто є підсистемою мегасистеми і тому має вхід та вихід, тобто представляє собою відкриту систему.

**Висновки
і перспек-
тиви
подальших
досліджень**

Систематизація концептуальних підходів до дефініції «глобальне місто» дозволила окреслити їх сукупність. Економічний підхід розглядає глобальне місто як таке, де концентруються економічні процеси та відбувається управління ними. У межах політичного підходу глобальні міста представлені в якості національних центрів, які направляють міжнародні сили та вплив у бік національних інтересів. Ідеологічний підхід передбачає погляд на місто як «центр сили» і «центр прийняття рішень, який не обов'язково збігається з капіталом або містом нації». В основу логістичного підходу закладена концепція формування різноманітних світових потоків.

У результаті дослідження запропоновано застосовувати системний підхід до визначення «глобальне місто» як сукупності пов'язаних елементів, які між собою взаємодіють на засадах холізму, емерджентності та діалектичного розвитку.

Бібліографічні посилання

- Castells, M. (1989). *The Informational City: Information Technology, Economic Restructuring and the Urban-Regional Process*. Oxford.
- Cohen, R. B. (1981). *The new international division of labour, multinational corporations and urban hierarchy. Urbanization and Urban Planning in Capitalist Society*. Methuen, New York and London, 287–315.
- Friedmann, J. (1986). *The world city hypothesis*. *Development and Change*, 17, 69–83.
- Friedmann, J., Wolff, G. (1982). *World city formation: an agenda for research and action*. *International Journal of Urban and Regional Research*, 6(3), 309–44.
- Hall, P. (1984). *The World Cities*. World University Library, London, 3rd ed.
- Heenan, D. A. (1977). *Global cities of tomorrow*. *Harvard Business Review*, 55, 79–92.
- Hymer, S. (1972). *The multinational corporation and the law of uneven development*, in Bhagwati J ed. *Economics and World Order*. Macmillan, London, 113–40.
- Lefebvre, H. (2009). *The urban revolution*. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Renn, A. M. (2012). *What is a Global City?* *New Geography*. [online] Available at: <http://www.newgeography.com/content/003292-what-is-a-global-city>.
- Sassen, S. (2001). *The Global City: New York, London, Tokyo*. Revised edition. Princeton University Press, Princeton.
- Smith, R. G. (2014). *Beyond the Global City Concept and the Myth of «Command and Control»*. *International Journal of Urban and Regional Research*, 38 (1), 98-115.

- Taylor, P. J. (2001). Specification of the World City Network. *Geographical Analysis*, 33(2), 181–94.
- Taylor, P. J. (2004). *World city network: a global urban analysis*. Routledge, London.
- Brenner, N., Keil, R. First published 2006 by Routledge. *The global cities reader*. Urban reader series. [online] Available at: <http://www.loc.gov/catdir/toc/ecip0510/2005009601.html>.
- The World According to GaWC. 2012. [online]. Available at: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/gawcworlds.html>.